

Könyvtárközi kölcsönzés

Franciaországban a könyvtárközi kölcsönzés sokáig erősen decentralizált volt, amit a központi katalógusok megléte ellensúlyozott. A kisebb közkönyvtárak például ritkán éltek a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségével, kivételt csak a nagyobb közkönyvtárak képeztek. A könyvtárközi kölcsönzések lényegében a könyvtárosok kollégiális kapcsolatán múlnak. A francia könyveknek nincs központi katalógusuk. Ezekről a BN nyomtatott nemzeti bibliográfiája, a PASCAL (természettudományok) és a FRANCIS (humán és társadalomtudományok) révén, valamint egyéb szakterületi adatbázisokból lehet tájékozódni. A

BN mellett működik az Országos Kölcsönzési Központ (CCNP), amely 1980-tól az UAP szellemében a francia és a külföldi könyvtárak számára szolgáltatja a francia dokumentumokat. A CCNP állománya a nemzeti gyűjtemény kölcsönözhető változata. A statisztikák szerint 1980-ban még csak kb. 15 ezer kölcsönzést végeztek, addig ez a szám 1985-re már 43 ezerre nőtt.

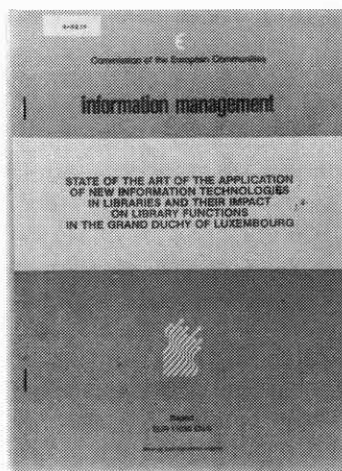
A kötetet a rövidítések feloldásának jegyzéke, bibliográfia, továbbá táblázatok egészítik ki. Ez utóbbiak ismertetik a használatos gépesítési rendszereket, szoftvereket, az egyes könyvtárakban alkalmazott rendszereket, továbbá a könyvtárakra vonatkozó rendeletek jegyzékét.

Gyimót Ágnes

Luxemburg

A luxemburgi nagyhercegség információpolitikáját, könyvtárainak gépesítettségi állapotát bemutató EK-jelentés a luxemburgi nemzeti könyvtár 1984-85-ös évi beszámolója, egy, a könyvtár történetét, gyűjteményeit, szolgáltatásait bemutató 1986-os impresszumú kiadvány, négy (azaz négy) interjú, továbbá néhány telefonbeszélgetés alapján készült. A mindössze 11 oldalas anyagból már a legelején kiderül, hogy információpolitikáról, nemzeti gépesítési programról tulajdonképpen nem beszélhetünk. (Ne feledjük, 1986-ban készült a jelentés.) Szándékukban áll a nemzeti könyvtár vezetésével egy „modernizációs programot” végrehajtani, de erről csak annyit lehetett megtudni, hogy becslésük szerint még jó 10 év is beletelik abba, amíg valamilyen látható eredményt tudnak felmutatni.

Luxemburgról eddig se sokat tudtunk – talán mert a nagyobb szomszédos országok mellett szerepe – beleértve a könyvtárit is – elhanyagolhatónak tűnt, – de ettől a füzettől sem változott lényegesen e kép. Ez a Magyarország területének harminchatod részén elterülő, 1986-os adat szerint 370 ezer fős nagyhercegség, ahol az egy főre jutó bruttó nemzeti össztermék 15 900

State of the art of the application of new information technologies in libraries and their impact on library function in the Grand Duchy of Luxembourg : Final report / comp. by the European Institute for Information Management ; publ. by the Commission of the European Communities. - Project code LIB-216. - Luxembourg : EC, 1988. - III, 11 p. (EUR ; 11036 EN/6) (Information management Commission of the European Communities)

dollár (szemben a magyarországi 4180 dollárral), az anyagiakat tekintve mintaszerű könyvtárpolitikát, könyvtárügyet vihetne. Az alig 2600 km²-es terület nemcsak az anyagiak, hanem a kulturális intézmények és az infrastruktúra terén is jól ellátottnak mondható. A luxemburgi nemzeti könyvtár mellett a nagyobb városokban jelentősebb közművelődési könyvtárak működnek. 8 főiskola, egy tudományegyetem, jó néhány ipari szakkönyvtár található még a nagyhercegség területén, és itt működik az Európa Parlament könyvtára is. Tekintettel arra, hogy Luxemburg a nemzetközi bankügyek egyik központja, igen fejlett az ország telekommunikációs infrastruktúrája, ami a könyvtárak szempontjából különösen kedvező feltételeket teremt (pl. nem gond az e-mail, a videotex stb. használata). A relatíve kis távolságok és a relatíve kis gyűjtemények miatt a gépesítés csak bizonyos könyvtárakra és munkafolyamatokra korlátozódik. Pl. az olvasószolgálat és kölcsönzés gépesítésére nem is gondolnak, ugyanakkor a nemzeti könyvtárban megteremtették a közös online katalógust. Számítógépes hálózatok nem alakultak ki; a külső ill. külföldi adatbázisokhoz könnyen hozzáférhetnek, mégis meglepően kevés az online keresésre fordított idő, még olyan intézmények esetében is, mint az Európa Parlament könyvtára.

Az ország könyvtári életének vezető intézménye a nemzeti könyvtár (Bibliothèque Nationale – tekintettel arra, hogy a francia az ország hivatalos nyelve). A könyvtárat a 18. században alapították; az idők során számos átszervezést, átépítést kellett megélnie. 1958 óta jogilag is önálló intézmény. A nemzeti könyvtár vezető, koordináló szerepe megfelelő konkrét tervek, elképzelések hiányában nem érvényesül kellőképpen. A nyolcvanas évek elején kezdtek kiépíteni a központi online katalógust, melynek számítógépes alapját a francia és a svájci könyvtárakban használt SIBIL rendszer képezi. A dokumentumokat a svájci katalógizálási szabályzat alapján dolgozzák fel, a tárgyi feltáráshoz a kanadai nemzeti könyvtár által franciára fordított LC-tárgyszójegyzéket használják. A katalógizálás és indexelés automatizálásán túl egyelőre más könyvtári munkafolyamatot nem gépesítettek. Bár egyes városi könyvtárakban szintén használják a SIBIL-t, nem hálózatban, hanem egyedi állomásokként működnek, lemondva a hálózat nyújtotta előnyökről.

A nemzeti könyvtár nagyságrendjének érzékeltesére álljon itt néhány jellemző: évente kb.

4000 egységgel gyarapodik, kurrens folyóiratainak száma 910, a teljes állomány kb. egymillió kötetre tehető, évente kb. 1600 új beiratkozott olvasójuk van. A központi online katalógushoz a könyvtárak közül egyedül a luxemburgi egyetemi könyvtár csatlakozott, kiegészítve a nemzeti könyvtár gyűjteményét az egyetemen oktatott tantárgyak pl. jog, gazdaság, társadalomtudományok, számítástechnika stb. irodalmával. (Az egyetemi könyvtárat kb. 100 ezer kötetes gyűjteményként kell elképzelni.) Szó volt arról, hogy a nagyhercegség egyéb könyvtári gyűjteményeinek állományát is bekapcsolják a nemzeti könyvtár központi katalógusába, de egyelőre nincsenek konkrét elképzelések erre nézve.

A városi könyvtárak közül a luxemburgi és az eschi könyvtár a két legfontosabb. A luxemburgi városi könyvtárat 1967-ben alapították, állománya 30 ezer kötetes, éves gyarapodása kb. 1000 kötet, kb. 5000 beiratkozott olvasója van, akik évi átlagban hétszer fordulnak meg a könyvtárban. A gyűjtemény francia, német és angol nyelvű, zömében szépirodalmi művekből áll. A kézikönyvtári és szakkönyvtári állományrész szegényes. Az állományt a hagyományos módon tárják fel. Az eschi könyvtár múlt században alapított gyűjteményét mára kb. 7 ezer kötetes könyvtárrá fejlesztették; működése, szolgáltatásai hasonlóan alakultak a luxemburgi városi könyvtárhoz. A városi könyvtárak a helyi tanácsok alá tartoznak, a nemzeti könyvtárat a Művelődési Minisztérium irányítja.

A jelentés említést tesz az országban működő, a külföldi követségek által fenntartott kis-könyvtárakról, melyek elsősorban az illető ország nyelvét és kultúráját hivatottak népszerűsíteni pl. a francia kulturális központ, a Thomas Mann intézet, a Puskin Központ, az Amerika Intézet stb. Ezek egyike sem gépesített. Említhetők még a kormányzati, minisztériumi könyvtárak, melyek szintén nem gépesítettek. Az ipari szakkönyvtárak némelyikében „in-house” rendszerek működnek, de ezek használata külső használók számára nem biztosított. A multinacionális vállalatok könyvtáraiban, általában használnak online katalógusokat, lehetővé téve a nagyobb külföldi adatbázisokhoz való hozzáférést. Azonban a teljes ipari szektorban havi 5 óránál is kevesebb volt az online adatbázishasználat.

Kiemelkedő az Európa Parlament könyvtárának gépesítettsége, de az intézmény jellegéből adódóan ez zárva van a nagyközönség előtt.

A szigorúan a tantervekhez kötődő oktatáspolitikai nem biztosít kellő rugalmasságot a képzéshez, és önállóságot a tanulóknak, ami kimondatalanul is a könyvtárhasználat fontosságát kérdőjelezi meg.

A könyvkiadás produktumainak áttekintését nehézkesnek ítélték a jelentésben, mert pl. nincs olyan intézmény, ahol az összes kiadói katalógus a használók rendelkezésére állna. A nemzeti könyvtár által közreadott Luxemburgi Nemzeti

Bibliográfia az egyetlen összefoglalás az országban megjelenő kiadványokról és a patriotika irodalmáról.

Az EK-jelentés alapján esetlegesnek és szét-esőnek tűnik a nagyhercegség könyvtári élete. A kötetből az – eddigi – semminél azért többet, de a tájékozottsághoz túl keveset lehetett megtudni e törpeállam könyvtári ügyeiről.

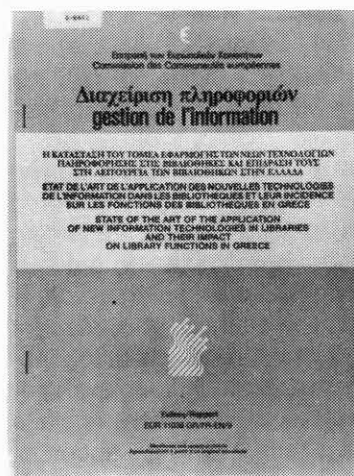
Kovács Katalin

Görögország

A görög könyvtárak helyzetét ismertető kötet elsősorban az ország krónikussá vált könyvtáriügyi problémáival foglalkozik. A két legsúlyosabb ezek közül a nemzeti bibliográfia és az országos könyvtári hálózat hiánya. A Nemzeti Kutatóközpont „Országos dokumentációs központ” elnevezésű programja hivatott a könyvtárak modernizálására, az új technológiák bevezetésére elsősorban a kutatóközpontokban és az egyetemi könyvtárakban. A program megvalósítása igen nagy nehézségekbe ütközik, elsősorban a régi anyagok tekintetében. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a könyvtárak egymástól eltérő nyilvántartási és feltárási rendszereket használnak, egy részük pedig inkább könyvlerakatnak nevezhető, mintsem valódi könyvtárnak.

Az 1982-es statisztikai adatfelmérés során 625 könyvtárat regisztráltak Görögországban, a következő megoszlásban: a nemzeti könyvtár, 32 közkönyvtár (megyei könyvtár), 400 közművelődési könyvtár, 21 gyermekkönyvtár, valamint egyetemi könyvtárak és szakkönyvtárak, kolostori könyvtárak (pl. Mont Athos és Patmos), és magángyűjtemények.

A felsorolt könyvtárak közül 109-nek feltárt az állománya, 25-ben pedig modern technológiát alkalmaznak. Ez utóbbiak közé általában az egyetemi és a tudományos szakkönyvtárak tartoznak. Többségük nem a könyvtár számára készült szorftvert használ, mivel a számítógép általában az anyaintézményé, a könyvtári program csupán

Ἐ καταστάσῃ του τομεα εἰσαγωγῆσθῶν νεον τεχνολογιῶν πλέροφορες ἐτιῆ bibliothekes kai eipirase tous ste leitourgia ten bibliothékōn stēn Ellada = Etat de l'art de l'application des nouvelles technologies de l'information dans les bibliothèques et leur incidence sur les fonctions des bibliothèques en Grèce = State of the art of the application of new information technologies in libraries and their impact on library functions in Greece : Rapport final / [par] Meletis tonikes anaptuxes ; [publ.] Commission des Communautés européennes. - Code project LIB-2/9. - Luxembourg : EC, 1988. - XIX, 215 p. ; 30 cm. - (EUR ; 11036 GR/FR-EN/9).